

2021 УТИСАК САВРЕМЕНИКА

Савременици никада не могу бити у потпуности свесни историјског значаја епохе у којој су живели и живе, њених карактеристика, сложености, значаја, смисла, целине, значења, сталности која говори о преузетом из претходних година и променама које упућују ка нечем новом, другачијем, модернијем. Поготово не уколико су живели у прекретним периодима историје, раздобљима великих и брзих промена, деценијама испуњеним кризама. У временима која су била попут овог које одређује тренутак у коме живимо.

Поглед савременика на стварност, а тиме и сећање на проживљено, одређени су „стајном тачком” са које посматрају и вреднују догађаје, појаве, процесе, личности, време које је измакло. Тешкоће одређења према догађајима, појавама и посебно процесима које одликују сложеност и трајност, провоцирају потребу савременика да што више запамте, а памћење је увек субјективно, у први план ставља лично искуство, некритички вреднује догађаје, сопствени поглед намеће као „једину истину” о протеклом времену (јучерашњој стварности), веома је селективно и избирљиво, склоно забораву одређеног дела прошлости, испуњено детаљима

који замагљују целовиту слику прошле стварности, парцијално, најчешће без осећаја за шири историјски контекст. Из тих разлога доживљај прошлости који имају савременици у многим сегментима испуњен је контроверзама. У њему је сучељено емоционално (ирационално) и рационално, на много начина, што утиче на друштвену свест и битно је одређује.

Пред непознатим

Годину чије последње дане живимо одредила је светска пандемија корона вируса. Једно од „поља” у том великом мозаику представља и Србија. Прве месеце 2021. обележиле су ванредне мере, полицијски час, скраћивање рад- ➤

ног времена угоститељских објеката, забране окупљања већег броја људи у затвореним просторима, благовремена набавка вакцина и медицинске опреме, изградња специјализованих болница, имунизација (вакцинација), која је у почетку била изузетно интензивна, бројеви заражених, умрлих и вакцинисаних који се стално увећавају, велики напор који су уложили здравствени радници у настојању да обуздају више таласа епидемије. Зацарио је страх од непознатог. Друштвени живот је утихнуо. Устаљене навике су претрпеле нужне промене. Број вакцинисаних (нешто преко 50%) још један је од показатеља подела у српском друштву. Смиривање пандемије се не назире.

Процене да Србију чека „тешка година” и суочавање са „тешким искушењима” обистиниле су се у протеклим месецима. Година је започела са политичким претњама, на које је српски народ већ навикао, а завршава се са сенком рата која се надвија над Европом и Балканом. Прегње су и у прошлости, као и данас, имале своју територијалну, економску, верску, културну, психолошку димензију. Поларизација Запада са Русијом и Кином, означеним „пријатељима” и важним „пословним партнерима” Србије, пропаганда, сукоби обавештајних структура, дипломатски неспоразуми, екстремно неповерење, наметање решења која игноришу интересе српског народа и државе, најдиректније су утицали на прилике у Србији 2021. године. Као и у претходном периоду када је у Европи царевао „хладни рат”, и данас се агресивни однос великих светских сила, у немогућности да директно ратују, своди на борбу за свет између себе. Географски поло-

У 2021. години настављен је несумљиви привредни успон Србије. Пuteви, пруге, болнице, позоришта, школе, биланс рада привредних предузећа, спремност армије, уложени страни и домаћи капитал о томе сведоче.

жај Балкана и Србије говори да је то већ сада и да ће бити и у будућности један од простора сукоба на којем ће велике силе искушавати свој економски, идеолошки, политички, технолошки утицај, надамо се не и војни. Остаје нада да балкански народи и државе, богатији за сопствено историјско искуство сабрано у 20. веку, неће ући у нове ратове и да ће настојати да своје бројне спорове (историјске, верске, националне, политичке, територијалне, економске...) превазиђу преговорима и побољшањем међусобних односа.

Развој догађаја у свету, Европи, на Балкану руши мит о демократији. На који ће се начин Србија одупрети великодржавним идејама суседа? У којој мери и којом брзином политика „малих корака”, за коју се определила нова америчка администрација, води рушењу Дејтонског споразума? На који ће начин представници Запада покушати да разреше питање политичке ликвидације Републике Српске? Да ли ће у Босни и Херцеговини бити укинута ентитети и кантони? Да ли Србију чека ултиматум када је у питању „коначно решење” процеса помирења са такозваном државом Косово? Да ли ће бити остварене претње о формирању Велике Албаније? Да ли ће и даље бити подржавано политичко и институционално насиље над српским народом на Косову и Метохији? Да ли су границе на Балкану трајне? Да ли је Исламска држава присутна на Балкану? Питања је много. Остаје да се види какви ће бити одговори у 2022. и наредним годинама. У времену које многи дефинишу као почетак „постамеричке ере” остаје питање да ли ће та велика сила, подједнако

као и друге, поштовање и респект на простору где живи српски народ у будућности задобијати силом или историјским примерима који се могу следити.

Окосница епске вертикале у српској историји

Сматрамо важним да посебно скренемо пажњу на значај Косова и Метохије у српској историји, политици и култури. У питању је: политичко, државно, друштвено и духовно средиште српског народа у средњем веку; затим „заборављена” српска земља богате и пострадале културне баштине која је током векова задржала обележја православног историјског и цивилизацијског простора прожетог оријенталним утицајима; простор који памти сва искушења српске историје; средиште српске културе, уметности и традиције; окосница епске вертикале у српској историји; темељ идентитета Срба и њихове самосвести да су историјски народ. Данаас, у новом геополитичком и административно-управном поретку који креирају глобални центри моћи, потиснути и девастирани појам сведен је само на реч Косово с циљем сужавања српске историјске и националне свести.

У 2021. години настављен је несумњиви привредни успон Србије. Путеви, пруге, болнице, позоришта, школе, биланс рада привредних предузећа, спремност армије, уложени страни и домаћи капитал о томе сведоче. Питање је на који ће начин и којим средствима бити извршен покушај његовог зауздавања, и да ли ће те намере, нескривене у непосредном окружењу и појединим европским престоницама, бити остварене. Остаје да се види на који ће начин и са каквим „оштећењима” Србија „преживети” енергетску кризу која је захватила свет. Наговештаји „креираних криза” на границама Србије и просторима где живи српски народ неминовно су провоцирали страх, неспокојство, егзистенцијалну угроженост, као и НАТО вежбе у нашем суседству. Европски представници су више пута показивали да не подржавају status quo у односима Србије са њеном покрајином и да „обавезујуће решење” до кога се дијалогом Београда и Приштине „мора доћи” подразумева признање такозване државе Косово и рушење суверенитета Србије. Тим притисцима Србија је одолела у 2021. години. Велика шанса и значајна идеја коју свакако треба поздравити је „Отворени Балкан”.

Ненаучна ревизија прошлости

Када је у питању историја српског народа, на делу је ненаучна ревизија прошлости. На тај начин отворена су бројна идентитетска питања јер су се на удару нашли држава, друштво, институције, покрети, идеје, језик и писмо, традиције, културно наслеђе, личности историје... Трети-

рање Србије као „реметилачког фактора” на Балкану није утихнуло у 2021.

У сфери политичког 2021. годину је, по нашем мишљењу, обележио изнуђени „дијалог” власти и опозиције, реализован по „препоручи”, а делом и „надзором” представника Парламента Европе. Тим чином политичка поларизација у Србији није усахнула, поверење враћено, нетрпељивост и агресивност престала. Нови кодекс понашања учесника у политичком животу још увек није однео превагу над старим навикама. Спремност власти да испуни препоруке OSCE је несумњива, али и разочарање дела опозиције чија неумерена очекивања „Европа” није испунила. Искључивост царује у политичком животу Србије, што говори о запушеној „политичкој култури” учесника у јавном животу. Покушаји да буде успостављен дијалог власти и цивилног друштва, умањен утицај на правосуђе, реализована борба против корупције и организованог криминала дали су половичне резултате. Одсуство озбиљног и конструктивног програма опозиције је уочљиво. Без плана, јасне стратегије освајања власти на изборима, озбиљних председничких кандидата, нужног јединства, постојећа опозиција има мало шанси за успех. Видно је, из политичких активности и медијских наступа, шта поједине опозиционе странке и њихови лидери неће, али не и шта желе и на који начин планирају да то остваре. Претерана нада која се полаже у „инострани чинилац” и пре-

Као и у претходном периоду када је у Европи царевао „хладни рат”, и данас се агресивни однос великих светских сила, у немогућности да директно ратују, своди на борбу за свет између себе. Географски положај Балкана и Србије говори да је то већ сада и да ће бити и у будућности један од простора сукоба на којем ће велике силе искушавати свој економски, идеолошки, политички, технолошки утицај, надамо се не и војни.

ношење „политичке борбе” из институција на улице градова, како показује историја, неће донети срећу ни Србији, ни учесницима у тим активностима.

Избор митрополита Порфирија за 46. поглавара СПЦ (архиепископа пећког, митрополита београдско-карловачког и патријарха српског) такође је један од догађаја који је обележио 2021. годину. На тај начин односи цркве и државе додатно су учвршћени.

Константу у 2021. представљао је политички притисак коме је Србија била изложена од стране америчке и европске администрације. Ипак, распад униполарног и јачање мултиполарног света притиске је умногоме смањило. Тачке ослонца у Русији и Кини последица су могуће спољнополитичке оријентације Србије у новом времену. Све је то током 2021. било праћено покушајима унижавања Србије и њеног политичког, економског и културног идентитета.

Питање је у којој је мери савременик у могућности да „уђе” у дијалог са епохом чије разумевање захтева поуздане одговоре на сложена питања која садашњост пред њега поставља. Свест о ограничености властитих знања и сумња у ваљану перцепцију времена у коме живимо неминовно постоји – ограничава и спутава. |

Фото: Горан Станковић